

KUNST MET WEERHAAKJES

Het intelligente oeuvre van Sarah & Charles

Zomer 2009. Op de eerste editie van het hernieuwde Kunstenfestival in het Belgische Watou werd onder andere werk getoond van een aantal recentelijk afgestudeerden van het Hoger Instituut voor Schone Kunsten in Gent (HISK). Onder hen de laureaten uit 2007: het jonge Brusselse duo Sarah & Charles. Ze presenteerden er hun begeesterende *Ominous View*. Hoewel hij erop van toepassing is, kon die titel toen nog niet verwijzen naar de donkere wolken die sinds de laatste Vlaamse subsidieronde boven het festival hangen. Maar begeesteren deed *Ominous View* wel meteen. Het duo presenteerde een ruimte binnen een andere ruimte, een raam op een wereld die daarbuiten niet te vinden was. De installatie speelde met realiteit en illusie. Ze stelde ter discussie wat wij, hedendaagse beeldbuis mensen, maar al te graag als vanzelfsprekend beschouwen: binnen en buiten, licht en duisternis, realiteit en fantasie. Als toeschouwer werd je – heel even – op het verkeerde been gezet. Een paar seconden later ontdekte je de mechanismen achter je eigen waarneeming. Wat je dacht te zien, was niet echt, louter een interpretatie van de werkelijkheid. *Ominous View* is representatief voor het hele oeuvre van dit eigenzinnige kunstenaarsduo. In het West-Vlaamse grensdorp werden de eerste stappen getoond van wat een bijzondere poëtica zou worden, uiterst standvastig in het op losse schroeven zetten van... welja, alles.

Intussen bouwen de Brusselaars al ruim tien jaar aan hun intrigerende oeuvre. Bij het werk van Sarah & Charles wordt – hoe kan het ook anders? – om de haverklap gerefereerd aan de grot van Plato. Terecht, maar hun kunst behelst veel meer dan dat. Het duo levert in de eerste plaats kunst met weerhaakjes. Die haakt zich vast in de ons omringende fysieke wereld, in ons denken, maar net zozeer in de volledige kunstgeschiedenis: van film (Godard, Fellini, Truffaut) en theater (Beckett, de vierde wand) via literaire principes tot de traditionele beeldende schilder- en beeldhouwkunst (reliëf, perspectief). Geen enkel heilig huisje blijft overeind. Alles wordt vakkundig gedeconstrueerd en met de delen worden boeiende gesamt-kunst-

Sarah & Charles, *Vein Viewer II, Cinnnamon*, Rotterdam 2016 © Noortje Knulst

werken gecreëerd. Vaak kun je die ook als reeksen beschouwen, waarbij het ene kunstwerk naar het andere verwijst, het ontleedt, erop voortbouwt, enzovoort.

In de winter van 2015-2016 was het werk van Sarah & Charles nog in Nest (Den Haag) en in Netwerk (Aalst) te zien als onderdeel van het Vlaams-Nederlandse Beste Buren-programma.¹ In oktober 2016 programmeerde het Kortrijkse Kunsten centrum BUDA de film *A day will come my future will be your past*. En even later volgde een expo in de Rotterdamse galerie Cinnnamon.²

Sarah & Charles' kunst is bij uitstek multidisciplinair. Ze omvat onder meer installaties, sculptuur, film, performances, soundscapes, fotografie en scenografische projecten zoals het recente *They Might Be Giants* met danser Jan Martens.³ Samenwerken met anderen doet het duo overigens regelmatig; naast Martens passeerden onder anderen danser-choreograaf Siet Raeymaekers, muzikant en componist Lieven Dousselaere en cinematograaf Hans Bruch Jr. al de revue.

Voor het u begint te duizelen, Sarah & Charles doet inderdaad veel, héél veel, maar het duo presenteert

Sarah & Charles, *An Unbelievable Truth*, Netwerk, Aalst, 2015 © Kristof Vrancken

Sarah & Charles kunnen bogen op een grote culturele belesenheid en beschikken tegelijk over het talent hun gedachtegoed op een uiterst leesbare manier te presenteren

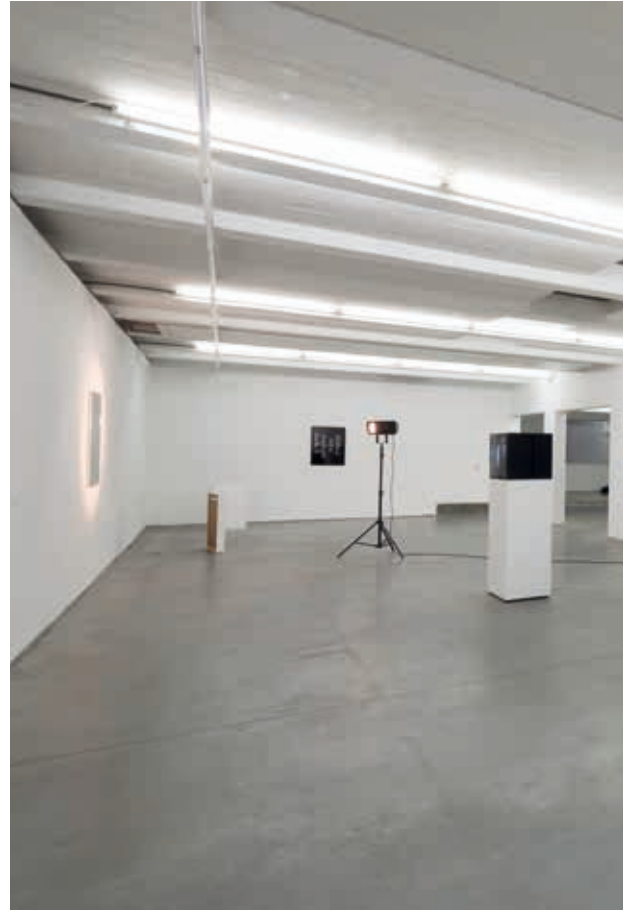
allerminst een ratjetoe van werken die in verschillende disciplines thuishoren en waarvoor u een halve bibliotheek achter de kiezen moet hebben om het allemaal te snappen. De Brusselaars kunnen bogen op een grote culturele belesenheid, maar zijn tegelijk erg analytisch en beschikken over het talent hun gedachtegoed op een uitgepuurde en uiterst leesbare manier te presenteren. Daarvoor bedienen Sarah & Charles zich almaar nadrukkelijker van narratieve technieken ontleend aan film, theater en literatuur.

In teksten die bij hun eerdere tentoonstellingen zijn verschenen, worden maar wat graag parallellen gemaakt met de zevende kunst. Omdat het duo ook actief is op cinematografisch vlak, liggen die parallellen voor de hand. Maar is een dergelijke analyse van Sarah & Charles' oeuvre niet al te gemakkelijk? Doet het hun veellagige werk voldoende eer aan? Ik denk het niet. Een uitstapje naar de literatuur lijkt mij interessanter. Hun kunst leunt bijzonder nauw aan bij datgene waar postmoderne (roman)auteurs zo van houden: metafictione, een uitgesproken voorkeur voor paradoxen, ironie, het overboord gooien van elke chronologie, het expliciete gebruik van verschillende vertelperspectieven, intertekstualiteit, grensvervaging tussen fictie en werkelijkheid, noem maar op. De postmoderne literatuur mag dan al ver over haar hoogtijdagen heen zijn (en intussen nogal liefdeloos onder de mat geveegd), het neemt niet weg dat ze bijzonder interessant blijft. Het oeuvre van Sarah & Charles herinnert daar met verve aan, als waren de Brusselaars de beeldende kleinkinderen van schrijver Willem Brakman (1922-2008).

Neem nu *The Storage* uit 2013.⁴ Als bezoeker lijkt je op een plek beland waar je eigenlijk niet hoort te zijn,

**Sarah & Charles, *An Unbelievable Truth*,
Network, Aalst, 2015** © Kristof Vrancken

een opslagplaats of atelierruimte waar nog volop gewerkt wordt. Niets is minder waar. Liet Brakman een personage uit een kunstwerk stappen om deel te nemen aan de (fictionele) werkelijkheid, dan gebeurt hier precies het tegenovergestelde. De toeschouwer stapt vanuit zijn of haar eigen werkelijkheid de kunstwereld binnen, *but not as you know it*. Wat normaal achter de schermen schuilgaat, wordt hier opzettelijk op het voorplan gebracht, inclusief de vermoeide curator in de hoek. De kunstenaars beschrijven *The Storage* als een “warehouse for props” met zowel verzonnen rekvisieten als echte decorstukken die voor andere artistieke realisaties werden gebruikt – onder meer voor de korte films uit de *Props for Drama: Suspension of Disbelief*-reeks, *Sounds* (waarbij cinematografische geluidseffecten in tekstvorm worden weergegeven), *Plan*, *Study for Plot Hole*, *The Stand-In* en *Plan Layout*.

De installatie biedt dus een kijk in de interne keuken van het kunstenaarsduo, wordt gepresenteerd als een op zichzelf staand kunstwerk en nodigt de bezoeker uit om een eigen, persoonlijke film- of theaterset bijeen te fantaseren. En dat allemaal tegelijk.

Die gelaagdheid wordt nog meer op de spits gedreven in het recente *A day will come my future will be your past* (2015). De film toont twee jonge vrouwen die elkaar op een lome dag in een idyllisch park ontmoeten. Hun filosofische gesprek gaat over tijd, vergankelijkheid, herinnering en illusie. Het verhaal wordt niet chronologisch of causaal verteld, we krijgen veeleer flarden te zien en te horen. Het is aan de kijker om het verhaal opnieuw samen te stellen. Tegelijk wordt de illusie adequaat doorgeprikt, onder andere door de stemactrices die de dialoog in de studio dubben prominent in beeld te brengen. Maar ook door in

de bijbehorende tentoonstelling in Aalst, *An Unbelievable Truth*, met de andere kunstwerken in te haken op alle mogelijke facetten van het filmische verhaal: geluid wordt beeld, vaste materie zoals baksteen blijkt nep, enzovoort.

Sarah & Charles creëren met hun kunst een web waarin het heerlijk dwalen is tussen realiteit, fictie en de (denk)werelden tussen die twee uitersten in. Hun kunstwerken reiken handgrepen aan, maar ze gunnen je geen vaste grond onder je voeten. Dat hoeft ook niet, zo lang je maar durft te kijken. Als je je eenmaal in hun universum hebt laten onderdompelen, ervaar je de wereld nooit meer op dezelfde manier.

DOROTHEE CAPPELLE

NOTEN

1. *Moving a Brick Trough Water*, Nest, Den Haag, 20 september 2015 – 1 november 2015 en *An Unbelievable Truth*, Netwerk, Aalst, 6 december 2015 – 6 maart 2016.
2. *Vein Viewer II*, Cinnamon Gallery, Rotterdam, 29 oktober 2016 – 17 december 2016.
3. Zie: www.charlessarah.com/projects/projects_they_might_be_giants_TEXT.html.
Over Jan Martens verscheen een stuk in *Ons Erfdeel 2/2016* van Marleen Brock:
“De underdoglichamen van Jan Martens,” pp. 118-121.
4. Zie: www.charlessarah.com/past_work/past_work_the_storage_TEXT.html.